

STRESZCZENIA

4/2007 Polacy - Niemcy. Inicjatywy obywatelskie

Anna Wolff-Powęska

Polacy - Niemcy: partnerstwo społeczeństw

Aktywność na obszarze stosunków międzynarodowych stała się po 1989 r. jednym z ważniejszych elementów zmiany wizerunku państwa na zewnątrz. Animatorzy ruchu obywatelskiego w Polsce gminnej i powiatowej stali się ważnymi aktorami porozumienia z Niemcami. Mogli oni odwołać się do tradycji katolickich elit świeckich minionych dekad. Wszystkich ich łączyła ciekawość sąsiada oraz potrzeba budowania pomostów. Z dala od polityki starano się rozwiązywać aktualne problemy zarówno w wymiarze środowisk zawodowych, jak i na płaszczyźnie lokalnych wspólnot. Przykłady różnego rodzaju działań na rzecz porozumienia między Polakami i Niemcami znaleźć można w publikowanych materiałach nadesłanych na prośbę redakcji.

Izabela Drozdowska

"Nieobciążeni." Polsko - niemieckie stosunki literackie po 1989 roku. Próba bilansu

Na drodze przemian pokoleniowych polsko-niemieckie stosunki literackie zaczyna kształtować pokolenie "nieobciążonych" - ludzi nie posiadających własnej pamięci o II wojnie światowej. Pierwsze dziesięciolecie po przełomie politycznym roku 1989 obfitowało w spotkania, warsztaty i bilateralne festiwale literackie, jednak większość z nich miała charakter regionalny, a najgłośniejsze z imprez, jak organizowany pięciokrotnie polsko-niemiecki Statek Poetów ocierały się o tzw. kicz pojednania. Efektem niektórych spotkań pisarzy były dwujęzyczne tomy prozy i poezji. W propagowaniu literatury kraju sąsiedzkiego ważną rolę odgrywają Instytuty Polskie w Niemczech oraz Instytut Goethego w Polsce, mimo różnic w profilu obu instytucji. Pogranicze jawi się jako naturalne miejsce wymiany kulturowej, w tym literackiej, jednak w ostatnich latach mamy do czynienia z zaskakującym zjawiskiem powstania nowego pogranicza polsko-niemieckiego w stolicy Niemiec, która wielu Polakom, ale również i Niemcom jawi się jako odrębne państwo. Szereg instytucji oraz pisarzy polskich żyjących w Niemczech tworzy specyficzne środowisko często podejmujące inicjatywy bilateralne. Kolejną płaszczyznę spotkań, mimo braku symetrii w zainteresowaniu obu stron, może być podjęcie wątków polskich i niemieckich w literaturze, które jednak również w przypadku młodego pokolenia nie są wolne od stereotypów.

Wanda Pilch

Odpowiedzialność jednostki i organizacji

Organizacja zawsze "towarzyszyła" człowiekowi w jego życiu społecznym. Cel łączenia się ludzi w różne formy organizacji określał jej naturę, np.: od plemiennej po polityczną (państwo Hobbesa), społeczną (zrzeszenie i wspólnota Tönniesa) bądź instytucjonalno-urzędniczą (biurokracja Webera). Rola i miejsce ludzi w organizacji zmieniały się - zmienia się także osobista odpowiedzialność w organizacji, nawet do tego stopnia, że dziś ta odpowiedzialność

jednostki (odpowiedzialność moralna) "chowa się" za fasadą przepisów, procedur i formalnych nakazów. Potrzeba dziś transparentności już nie tylko prawa i zasad, ale może przede wszystkim transparentności interesów i motywów działań ludzi. To, że stanowione i spisane prawo organizacji: racjonalne, obliczalne i jawne zastępuje dawne "prawa i moce" naturalne (przez niektórych określane "boskie", "magiczne") nie pozwala, ale też nie uprawnia do rezygnowania z indywidualnej i moralnej odpowiedzialności człowieka. Artykuł traktuje o ludzkich umiejętnościach "radzenia sobie" z odpowiedzialnością bądź jej rozpraszaniem, jeśli nie unikaniem. Podejmuje kłopotliwe dość w dyskursie naukowo-poznawczym zagadnienie legitymacji, instytucjonalności i formalności proceduralnej, co krótko mówiąc, jest w gruncie rzeczy sporem pomiędzy tym, co "zalicza się" w poczet instytucji, a co stanowi organizację. Zwraca uwagę na istotną różnicę, często niezauważaną, pomiędzy trwałością i powtarzalnością zachowań społecznych (instytucje społeczne), a trwałością struktury społecznej (organizacje społeczne). Refleksja ta wykracza świadomie i celowo poza granice socjologii: korzysta bowiem także z warsztatu krytyczno-normatywnego filozofii, co ostatecznie uzasadnia końcowe postulaty normatywne i społeczne.